

A medence volt állatai

A Marcal állatvilágára vonatkozóan nagyon kevés adat áll rendelkezésünkre, ezért nagyrészt csak a környék növényvilágából és környezeti adottságaiból következtethetünk rá. Azonban mégis van néhány lelet - a mezőlaki tőzeglápban megőrződött maradványok -, melyek jellemezhetik az időszerűsítésünk előtti időszakot. Ezek tanúsága szerint a környéken megtalálható volt az őstulok (*Bos primigenius*), a vadszamar (Equus hemionus) és a gímszarvas (*Cervus elaphus*) is, melyek nagy számban élhettek itt, míg a fokozódó vadászat következtében ki nem pusztultak, valamint az erdők kiirtásával és a vizek lecsapolásával meg

nem szűnt az életterük.

Szót kell még ejtenünk a jelentős mennyiségben hajdan itt élő ürgékről (*Citellus citellus*) is. Mivel erre vonatkozóan sincs adat, feltételezhető, hogy az ürgék csak a lecsapolást követő években terjedtek el jobban, amikor már megfelelően kiszáradt legelőkre bukkanhattak. Bár nem kizárt, hogy a magasabb területeken, hol az erdők kiirtása után az emberek legelőket alakítottak ki, már régebb óta is fellelhetőek voltak és majdan onnan terjedtek el a későbbi lecsapoló rétegre. Minden esetre a helybeliek elmondása szerint a TSZ idején olyan mértékben felszaporodott a populációjuk, hogy a kártételük miatt még az asszonyoknak is ki kellett menniük a mezőre ürgét önteni. Talán ennek és az állattartás csökkenésével feleslegessé vált legelők felszántásának következtében, drasztikusan csökkent az ürgék jelenléte a területen. Pár évvel ezelőtt még megtalálható volt néhány kisebb telepük, de mostanra már nincs biztos nyom jelenlétükre.

A medence madárvilágára nem találtam feljegyzéseket egészen a XX. század elejéig, azonban ismerve a Marcal akkori vízben gazdag medencéjét, ahol a víztűkör néhol nagy területeket boríthatott el, madárbősége nem lehet kétséges. Ezt támasztja alá az az első leírás, amely 1905-ben jelent meg a Pápa város egyetemes leírása c. műben, miben Waschmann János a Pápa környéki területen fogott és ejtett madarak fajlistáját írja le. Sajnos a madarak előfordulására vonatkozó hely és idő meghatározásokat a könyv mellőzi, ezért ez a fajlista nem jellemezhető konkrétan a Marcal-medencét. A listából viszont egyértelműen kitűnik, hogy a terület vizes élőhelyben milyen gazdag volt és mivel a Marcal a környék egyik legjelentősebb, ha nem a legjelentősebb ilyen területének számított, több mint valószínű, hogy ezek a fajok itt is megtalálhatóak voltak. A könyvben leírt 122 madárfaj közül több mostanra már ritkaságnak számít. Ilyenek például az örvös bukó (*Mergus serrator*), a vörös kánya (*Milvus milvus*) és a túzok (*Otis tarda*). Ezeken kívül több olyan fajt is közöl, amelyek a térségben ma már nem, vagy csak nagy ritkasággal figyelhetők meg, így például a sarki búvár (*Gavia arctica*), haris (*Crex crex*), kis vízcicsibe (*Porzana parva*), törpe vízcicsibe (*Porzana pusilla*), aranylile (*Pluvialis apricaria*), fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*) és a vörösféjű gébics (*Lanius senator*).

<< Oldal tetejére

A medence jelenkori állatai

A Marcal-medence területét legnagyobb részt ma már mezőgazdasági területek (szántók, legelők) borítják, de szerencsére még számottevő részen, természetközeli állapotban maradtak fenn láprétek, mocsárrétek és nádasok is - igaz, mozaikosan szétdarabolva. Kiterjedtebb erdőség a medencét nem borítja, de gyakoriak a kisebb nagyobb facsoportok, valamint a fa- és bokorsorok. A medencében az állatfajok is ezeknek az élőhelyeknek megfelelően képviseltetik magukat.

<< Oldal tetejére

1. A Marcal halfaunája

Ha a Marcal halfaunáját kívánjuk leírni, akkor elkerülhetetlen, hogy ne tegyünk említést a folyó lecsapolás előtti világról, mikor még a víz nagy területeket borított szigeteket, öblöket és tocsogókat alakítva ki. Egy ilyen változatos mocsárvilág nyilvánvalóan számtalan vadnak és halnak nyújthatott otthont, de sajnos a korabeli írások erről csak nagyon felszínesen adnak tájékoztatást. Gyakran az egykori élővilágról csak közvetett információk alapján következtethetünk. Ilyen az 1401-ből származó feljegyzés is, mikor a mostani Külsővat-Bánhalmapusztától nyugatra található ún. Belsőbándi sziget környékén az egykori Bándi Jakab és Miklós birtokai között halastavakat említenek. Azonban a Marcalról szóló talán legrészletesebb leírást, melyben már konkrét fajok is szerepelnek, Bél Mátyástól olvashatjuk 1735-ből. A kor történetírója a Torna folyó számtalan malmának és rákjának említése után a következőket írja:

„Ugyanezt mondhatjuk a Marcal folyócskáról is, ámbár azt bőségben sokkal megelőzi, évente ugyanis számos teli szekérnyi rákot küld Bécsbe. Ugyanez vonatkozik a csíkokra, melyek sehol jobban nem tenyésznek. Medre ugyanis iszapos, mert posványos mezőkön halad át, kiárad, lomhán, megtelten folydogál, sokfelé áthágja partjait; megtartja ugyan medrét, de mindkét oldalon annyira kiárad, hogy szerteszét széles szegélyt vízzel borít és hallal teli sok belvizet kákával és náddal zár körül. Észrevehető ez az egész részen, amerre a medre halad; miután fölvette magába a Tornát, a partját folyamatos sorban megülő Kamond, Nagy- és Kis Perith, továbbá Egeralla, nemkülönben adorján, azután Vath, Gergöli és Mihályháza falvakat s az egész vidéket elhatárolja Vas megyétől; kissé távolabb, a vízzel körülzárt Marczaltó falunál Sopron megyei vidékétől

elválasztva, a Rábába ömlik.”

/Bél Mátyás: Veszprém megye leírása, 1989, a Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 6./

Az 1863-ban elkezdődött és az 1900-as évek elején befejeződött lecsapolás nyilvánvalóan több halfaj kipusztulását jelentette a medencéből, hisz a mostani keskeny és gáttal körülvett folyómeder semmilyen tekintetben nem hasonlít a korábbi sekélyvízű, iszapos és szélesen elterülő Marcalra. Mivel a múlt világa sajnos már teljesen a feledés homályába merült ezért nekünk nem maradt más dolgunk, mint minél pontosabb képet rajzolni a Marcal jelen állapotáról és értékeit megőrizni a jövő generációjának. A jelen helyzet felvázolásában nyújt most segítséget nekünk Somogyi Csaba, ki személyes tapasztalatai és kutatásai nyomán írja le a folyó halfajait. Köszönet érte!

Ezúton köszönjük a remek halas fotókat **Dr. Harka Ákos**nak és **Sallai Zoltán**nak!

A Marcal halfaunája nagyon változatos. Ragadozó halak és békés halak is találhatóak a folyóban.

Ragadozó halak közül nagyobb számban csuka (*Esox lucius*) és domolykó (*Leuciscus cephalus*) ill. a "mindenevő" sügének (*Perca fluviatilis*) fordulnak elő, de kisebb számban a balin (*Aspius aspius*), a süllő (*Sander lucioperca*), valamint a harcsa (*Silurus glanis*) is él a Marcalban. A csukáról (*Esox lucius*) érdemes tudni, hogy lesből támad vagy hosszú ideig egy helyben vár mozdulatlanul az áldozatára. Jellemző rá a revírtartás, valamint hogy az igazi csukázó időszak a horgászoknak az ősz. A kifogott csukának legalább 40 cm hosszúnak kell lennie, orrcsúcstól a farktőig. A domolykót (*Leuciscus cephalus*) hosszú és hengeres testfelépítés jellemzi, míg a harcsa jellegzetessége a méretes bajsza és az 50 cm-es mérethatára. A balin (*Aspius aspius*) érdekessége, hogy nemes hal és a kifogott példánynak 40 cm hosszúnak kell lennie. A süllő (*Sander lucioperca*) mérethatára 30 cm, de csak helyenként fordul elő a Marcalban. Én egy 2007-es fogásról és egy előfordulási helyről tudok. A sügérre (*Perca fluviatilis*) jellemző, hogy hátán feketés csíkok vannak (4-5) ill. úszói narancssárgák, valamint, hogy minden fajta csalíra rámeleg (csontkukac, kukorica, halszelet, giliszta, élőhal, stb.). 2007-ben jelentős számban képviseltették magukat a Marcalban.

Békésalak közül nagy mennyiségben a keszegek, kárászok fordulnak elő, illetve megtalálható a ponty is, melyet több helyen telepítenek a folyóba. Kétféle ponty (*Cyprinus carpio*) van a Marcalban: tőponty ill. tükőrponty. Kettejük közt annyi a különbség, hogy a tőpontytól eltérően a tükőrponty oldalán kevés pikkely van vagy szinte nincs. Mérethatáruk 30 cm és szintén nemes halak. Kárászokat (*Carassius carassius*) is szoktak telepíteni, amikről tudvalevő, hogy nagyon kitartó ill. ellenálló halfaj. azért ellenálló, mert kifogás után is sokáig él (5-6 vagy akár 7-8 órát is), míg a többi halfaj általában hamar elpusztul. Továbbá jellemző rá a rajokban való mozgás. Keszegekből 5 faj fordul elő a Marcalban. Legnagyobb számban a bodorka (*Rutilus rutilus*), a vörösszárnyú- és a dévérkeszeg (*Abramis brama*) található. A bodorka és a vörösszárnyúkeszeg nagyon hasonlít egymásra a különbség mindössze annyi, hogy a bodorka úszói élénkpirosak míg a vörösszárnyúé (a nevével ellentétben) inkább narancssárgás - vörösek. A keszegek majdnem mindig nagyobb rajokban mozognak (főleg ez a 3 faj). a másik 2 keszeg jóval ritkább: szilvaorrú- (*Vineba vineba*) és a karikakeszeg (*abramis bjoerkna*). a szilvaorrú keszeg (*Vineba vineba*) jellegzetes orráról kapta a nevét és hosszúkásabb, mint a többi rokona. Egyéb halak közül rengeteg a kűsz (*alburnus alburnus*), a naphal (*Lepomis gibbosus*) is és fenékjáró küllő (*Gobio gobio*). a kűsz (*alburnus alburnus*) jellemzője, hogy háta fekete színű és kb. 10-13 cm, a naphalat (*Lepomis gibbosus*) kék és citromsárga szín jellemzi halvány pettyekkel és bőkös hátúszóval, míg a fenékjáró küllőt (*Gobio gobio*) a mozgása és élettere (fenék) és barna színe jellemez. Sok horgász szerint amur (*Ctenopharyngodon idella*) is van a Marcalban. Ez a hal elég hosszú, kitartó és nehéz ellenfele a horgászoknak, mérethatára 40 cm, sokszor a víz alatt lévő nádrészeket eszi.

Egyéb: 3-4 évvel ezelőtt volt egy komolyabb mérgezés vagy oxigénhiány a Marcalon. Akkor nagyon sok hal elpusztult. Szerencsére azonban egyetlen halfaj sem pusztult ki teljesen a folyóból, sőt a balin előfordulása újdonságnak számít. A ponty, szilvaorrú keszeg és domolykó állomány megsínylette nagyon a mérgezést. Öröndetes, hogy a szilvaorrúak ismételen kezdenek visszatérni, domolykó már újra sok van és ponty is megfelelő számban fordul elő. A pontynak a telepítés is segített, habár a mérgezés előtt nem volt ritka a 8 kg-os fogás sem.

[<< Oldal tetejére](#)

2. A Marcal madárvilága

A Marcal -medencében eddig észlelt fajok listáját [letöltheted itt !](#)

2.1. Fészkelő madarak - Mezőgazdasági területek

A medence mezőgazdasági területeinek jellemző madárfajai közé sorolhatjuk a dolmányos

varjút (*Corvus c. cornix*), a szarkát (*Pica pica*), a balkáni gerlét (*Streptopelia decaocto*) és a mezei verebet (*Passer montanus*). Fészkelésükhöz a mezőgazdasági táblák közt húzódó bokor- és faszorok, valamint facsoportok kellő védelmet és biztonságot nyújtanak, de ezekben a kis zöld szigeteken otthonra talál többek közt a tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), a mezei poszáta (*Sylvia communis*), a barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), a fülemüle (*Luscinia megarhynchos*), a sárgarigó (*Oriolus oriolus*), vagy a citromsármány (*Emberiza citrinella*) is. Gyakran megjelennek e peremterületeken olyan fajok is, mint az erdőséget kedvelő őszapó (*Aegithalos caudatus*), vagy az erdei fülesbagoly (*Asio otus*). A faszorok és facsoportok szarka- vagy varjófészkeiben rendszeres vendég a vörös vércse (*Falco tinnunculus*) és a kabasólyom (*Falco subbuteo*), de nagyobb, zavartalanabb facsoportok lombkoronaszintjében fészket építhet magának az egerészölyv (*Buteo buteo*) vagy akár a héja (*Accipiter gentilis*) is.

[<< Oldal tetejére](#)

2.1. Fészkelő madarak - Legelők, kaszálók

Az egyre nagyobb arányban felhagyott állattenyésztés következtében sajnos egyre több legelő válik kaszálóvá, vagy ami még rosszabb szántóvá. Pedig ezek a területek sok olyan madárfajnak nyújtanak otthont, akik csak a zsenge, alacsony fűbe rakják tojásaikat. Ilyenek a mezei pacsirták (*Alauda arvensis*), a cigány- valamint a rozsdásacsukok (*Saxicola torquata*, *S. rubetra*), a fűrjek (*Coturnix coturnix*), vagy a fokozottan védett harisok (*Crex crex*). Ahol a legeltetés, vagy a kaszálás megszűnik és a fűvek akár a 40-50 cm magasságot is elérik ott kedvelt fészkelőhelyre akadnak a fácánok (*Phasianus colchicus*), vagy a foglyok (*Perdix perdix*). A gazdálkodás után felhagyott területeket elsősorban tájidegen növényfajok hódítják meg, gyakran derékig érő magasságba törve. Madárviláguk viszonylag szegényebb, azonban a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) előszeretettel választja fészkelésre ezeket a részeket is.

[<< Oldal tetejére](#)

2.1. Fészkelő madarak - Zárt erdők

A Marcal-medencében csak pár helyen találhatunk kisebb zárt erdőséget, illetve jelentősebb kiterjedésű a nemesszalóki erdő, mely keletről határolja a medencét. Ezekben az élőhelyeken fészkelnek a hollók (*Corvus corax*), a szajkók (*Garrulus glandarius*) vagy a különféle harkályfélék (*Picidae*), de a költési időben találkozhatunk itt seregélyvel (*Sturnus vulgaris*), erdei pityerrel (*Anthus trivialis*), fekete- és énekes rigóval (*Turdus merula*, *T. philomelos*), csuszkával (*Sitta europaea*), fakusszal (*Certhia sp.*), meggyvágóval (*Coccothraustes coccothraustes*), valamint a cinegék népes családjával (*Paridae*) is. Az erdők ligetesebb, nyíltabb, bokrosabb peremterületein költ az énekesmadarak számos képviselője, hisz itt általában több élőhely is összeér, változatos életfeltételeket kínálva. Itt fészkel a vadgerle (*Streptopelia turtur*), a balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*), az örvös galamb (*Columba palumbus*), a különféle pintyfélék (*Fringillidae*), mint az erdei pinta (*Fringilla coelebs*), a tengelic (*Carduelis carduelis*), a zöldike (*Carduelis chloris*) vagy a csicsörke (*Serinus serinus*), de természetesen említhetném a poszátát (*Sylvia*) megannyi képviselőjét is.

[<< Oldal tetejére](#)

2.1. Fészkelő madarak - Vizes élőhelyek (Folyópartok, nádasok, láprétek)

A Marcal-medence máig megőrizte néhány szeletét az egykori hatalmas mocsárvilágnak, és még jelentős területeken találhatunk láp és mocsárréteket, valamint kiterjedtebb nádasokat. Az utóbbiak jellegzetes madárfaja a nádírigó (*Acrocephalus arundinaceus*), a cserregő nádiposzáta (*A. scirpaceus*), a foltos nádiposzáta (*A. schoenobaenus*), valamint a nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*). A vízparti nádasban és a sűrű növényzetben költ a vízcisze (*Porzana sp.*), a szárcsa (*Fulica atra*), és a tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), sőt ritkább esetekben a guvat (*Rallus aquaticus*) és akár a kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) is. A víz környéki növényzetben nevelik fiókáikat az énekes nádiposzátták (*Acrocephalus palustris*), a berki, réti, valamint a nádi tücsökmadarak (*Locustella fluviatilis*, *L. naevia*, *Luscinioides*). A vízparti fűzfák lelógó ágaira építi mesteri fészket a függőcinege (*Remiz pendulinus*), s a Marcal valamint a horgásztavak közelében néhány jégmadár (*Alcedo atthis*) pár is rendszeresen megfigyelhető. A folyó mentén sétálva gyakran kerülnek szemünk elé nagy kócsagok (*Egretta alba*), szürke gémek (*Ardea cinerea*), törpegémekek (*Ixobrychus minutus*), esetenként bakcsók (*Nycticorax nycticorax*), kanalasgémekek (*Platalea leucorodia*), fekete gólyák (*Ciconia nigra*) is, habár ezek a fajok csak táplálkozni járnak a medencébe. A mocsárrétek láprétek fészkelő fajai nagyrészt a réteket elborító, vagy el nem borító víztől függenek, amennyiben a zombékok közt tocsogók alakulnak ki, amik a meleg nyári napokon sem száradnak ki, akkor gyakran lehetünk tanúi bibicék

(*Vanellus vanellus*), vagy piros lábú cankók (*Tringa totanus*) fészkelésének, de nem ritka a pettyes vízcisibe (*Porzana porzana*) jelenléte sem a területen. A Marcal menti vizes élőhelyek ritka fészkelő fajai közt megtalálhatjuk a nagy pólingot (*Numenius arquata*) valamint a kékbegyét (*Luscinia svecica*) is. A sás vagy egyéb sűrű növényzet rejtheti egyik fokozottan védett madarunknak a hamvas rétihéjának (*Circus pygargus*) a fészket is.

<< Oldal tetejére

2.1. Fészkelő madarak - Lakott területek

A Marcal-medencében kizárólag csak kisebb falvakra lehetünk, ahol a kertekben, udvarokon, valamint az utak és a járdák mentén gyümölcsfák és bokrok csalogatják tollas bérlőiket. az út menti akácfa gyakori lakója a tengelic (*Carduelis carduelis*), a tujfának a csicsörke (*Serinus serinus*) vagy a zöldike (*Carduelis chloris*), míg a sövények a kis poszáta (*Sylvia curruca*) számára kínálnak kedvező feltételeket a megtelepedéshez. Az ereszek alatt felfedezhetjük a vidék hangulatához már annyira hozzátartozó füst-, és molnárfecske (*Hirundo rustica*, *Delichon urbica*) fészkeit, vagy a kéményeken és villanyoszlopokon a fehér gólya (*Ciconia ciconia*) jókora otthonát. Az öregebb gyümölcsfák odvaiban előszeretettel költenek a seregélyek (*Sturnus vulgaris*), mezei verebek (*Passer montanus*), s a templomtornyok sötét zugaiban néhol még a fokozottan védett gyöngybagoly (*Tyto alba*) is előfordul. E bagolyfaj számára létfontosságúak a tornyok a fészkeléshez, de sajnos manapság egyre többet zárnak be, hogy elkerüljék a madarak által keltett esetleges károkat, valamint piszkításokat. Ezért a területen több falu templomtornyába gyöngybagoly költőládát telepítettünk, így segítve elő a ritka éjszakai ragadozók fennmaradását.

<< Oldal tetejére

2.1. Fészkelő madarak - Egyéb élőhelyek

A Marcal-medencében elvéve találhatunk olyan földkimosódásokat, vagy felhagyott homokbányákat, ahol megfelelő fészkelési feltételeket találhat magának a partifecske (*Riparia riparia*), vagy a színpompás gyurgyalag (*Merops apiaster*). Sajnos a partifecske már szinte mindenhol kiszorult és a gyurgyalagok is egyre kevésbé találhatnak maguknak zavartalan partfalakat.

<< Oldal tetejére

2.2. Vonuló madarak

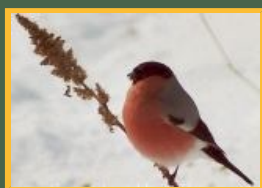

A Marcal-medence a madárvonulás szempontjából jelentős pihenő és táplálkozó hely. A madarak nem felejtik el az egykori mocsárságot, mikor még ezrével érkeztek erre a táplálékban gazdag, zavartalan területre pihenni és a géneken keresztül az utódoknak is átadják az egykori vonulási útvonalat. A Marcal-medence mintegy út él a madarakban, mi tovább vezeti őket a távoli déli telelőterületekre, vagy az északi fészkelő helyekre. Ez az út köti össze a Fertő-Hanságot a Kis-Balatonnal is. Míg a lecsapolás előtt az égi vándorok rendszerint megálltak a medencében, manapság többségük továbbrepül az értetlenebb és természeti értékeiben jobban megőrződött vizes élőhelyek felé. Néha azonban a Marcal is maradásra készíti őket. Abban az esetben ugyanis, mikor nyílt vízfelületeket találhatnak nem repülnek tovább és így az éjszakai vonulók is napokat tölthetnek el itt. Az ekkor megpihenő madarak után valóban fogalmat alkothatunk arról, hogy micsoda madártömegek vonulnak keresztül ezen a területen. Szép példája volt ennek a 2004-es év. A zöldár keltette áradás, valamint az egész évet jellemző szokatlanul gyakori és kiadós esők a medence árterületén szinte az ősz derekáig megőrizték a vizet. Ez alkalmat adott arra, hogy pontos képet kaphassunk a medencén átvonuló tavaszi és őszi vízmadarokról, hisz olyan jelentős nagyságú területek maradtak huzamosan víz alatt, amiknek egy madár sem tudott ellenállni. alig lehetett ráismerni a medencére, annyira új arcát mutatta meg nekünk. Hatalmas vízfelületek, miken tobzódtak a madarak és olyan fajokkal lehetett találkozni, amikkel korábban soha. Dankasirály (*Larus ridibundus*) csapatok ingáztak a kiöntések közt és több mint 10 récefajt lehetett megfigyelni a Marcal mentén, úgy mint a tőkés récét (*Anas platyrhynchos*), nyíl farkú récét (*Anas acuta*), kanalas récét (*Anas clypeata*), fűtülő récét (*Anas penelope*), csörgő récét (*Anas crecca*), böjti récét (*Anas querquedula*), barátrécét (*Aythya ferina*), üstökös récét (*Netta rufina*), cigányrécét (*Aythya nyroca*), kontyos récét (*Aythya fuligula*) vagy a kerцерécét (*Bucephala clangula*). a kiöntésekben csapatosan bütykös hatyúk (*Cygnus olor*) úszkáltak, miket előszeretettel etettek a falusiak. De megfigyelhető volt a gulipán (*Recurvirostra avosetta*) és a gólyatöcs (*Himantopus himantopus*) is csakúgy, mint a 40-50 fős pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*) csapatok. Természetesen a gémfélék sem hiányozhattak a palettáról: több száz nagy kócsag (*Egretta alba*) és szürke gém (*Ardea cinerea*), kis kócsagok (*Egretta garzetta*), fehér gólyák (*Ciconia ciconia*) és nem ritkán fekete gólyák (*Ciconia nigra*) társaságában.

Az őszi vonulás idejére már csak elszigetelt kis tavacszkák maradtak a hatalmas kiöntésből, amikbe megrekedve rengeteg kis ivadékkal került szorult helyzetbe, terített asztalt jelentetve így a vonulásra készülő halevőknek. Soha nem látott mennyiségben kárókatonák (*Phalacrocorax carbo*) töltöttek itt heteket és számtalan gém járta hónapokon át a megmaradt kis tavakat. 2004 augusztusában Külsővat menti területeken több 100 nagyköcsagot és szürke gémet találtam kis köcsagokkal vegyesen. a csapatban több fehér gólya és 10 fekete gólya is képviseltette magát 1-1 kanalasgémmel (*Platalea leucorodia*) és vörös gémmel (*Ardea purpurea*), de a kisebb vízimadarak sem hiányoztak, mint a szürke cankó (*Tringa nebularia*), erdei cankó (*Tringa ochropus*), billegető cankók (*actitis hypoleucos*), a sárszalonka (*Gallinago gallinago*) vagy a guvat (*Rallus aquaticus*) és a bölömbika (*Botaurus stellaris*). Persze ahol sok a táplálék ott megjelennek a ragadozók is, így 2004-ben megjelent a területen a halászsas (*Pandion haliaëtus*) valamint a rétisas (*Haliaëtus albicilla*) is. Mint ahogy az a leírtakból kitudnik a Marcal most is képes meglepni minket és pár pillanatra visszavarázsolni az egykori mocsárvilág csodáját.

<< Oldal tetejére

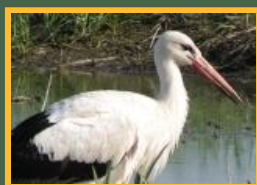
2.3. Téli vendégek

A tél a Marcal-medencében általában csendes. A Marcal és a rétek elcsendesülnek. a vonuló madárcsapatok szárnysuhogása már nem veri fel a táj csendjét. Megérkeznek viszont északról a szokásos téli vendégeink, mint a varjak (*Corvus sp.*), a süvöltők (*Pyrrhula pyrrhula*) és a fenyőrigók (*Turdus pilaris*). Néha az etetők körül megjelenhetnek a fenyőpintyek (*Fringilla montifringilla*), a fenyvescinegék (*Parus ater*), vagy Európa legkisebb madarai, a sárgafejű királykák (*Regulus regulus*) is. Télen gyakrabban láthatjuk a házak közt portyázó karvalyt (*accipiter nisus*), vagy a réteken sétálva akár a kékes réthéja (*Circus cyaneus*) is a szemünk elé kerülhet.

<< Oldal tetejére

2.4. A fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A medencének egyik legjelentősebb és állományának alakulását leginkább nyomon követett védett madárfaja a fehér gólya. 1999-től minden évben felmérésre kerül a medencét övező 19 község gólyaállománya, de 2003-ra már 23-ra nőtt a felmért települések száma. a felmérésekre a költési időben (július) kerül sor, mikor a fiókák már elég nagyok ahhoz, hogy észrevehetővé váljanak a fészkekben.

Míg korábban a fehér gólyák fészkeiket a fák ágai közé építették, az ember egyre nagyobb térhódítása és a fák egyre nagyobb mérvű irtása következtében lassan átköltöztek a házak kéményeire. Manapság viszont mikor a házak kéményei egyre alkalmatlanabbá válnak az akár 100 kg de esetenként akár több mint egy tonna súlyú és 1,5-2m átmérőjű fészkek megtartására, a gólyák újra költözni kényszerültek, ezúttal a villanyoszlopokra. Ez viszont jelentős veszélyt hordoz magában, hiszen a vezetékekre helyezett fészkek gyakran okoz zárlatot és gyakran esik ennek maga a gólya is áldozatul. Ezért egyre több helyen a villanyoszlopokra úgynevezett tartókosarakat helyeznek fel, ami biztonságossá teszi a gólyák számára a fészkelést ezeken a helyeken is.

A Marcal-medencében is már jóformán csak villanyoszlopon költenek a gólyák. A 2006-ban regisztrált 43 fészekből 38 villanyoszlop, 4 kéményre és 1 kazánkéményre épült. A gólyák a Marcal-medencében 1999 óta folyamatosan felmért állománya stabilnak mondható és állományuk az 1999 és a 2004-es években a 120 egyed közt mozgott. 2005-től azonban drasztikus csökkenés figyelhető meg, aminek okát valószínűleg a változékony időjárásra vezethetjük vissza. 2005 és 2006-ban több faluból szinte eltűntek a gólyák és a 2004-es évhez képest duplájára nőtt az üresen maradt fészkek száma. Ez az állománycsökkenés azonban ne rémisszen meg senkit, hisz az ehhez hasonló változások természetesen a gólyapopulációkban és idovel újra elérhetik eredeti létszámukat. 2006-ban is már némi állománygyarapodás figyelhető meg, de fontos hogy az elkövetkező években a gólyák zavartalanul tudjanak újabb gólyagenerációkat felnevelni.

Összehasonlító táblázat a medence gólyaállománya és a lakatlan fészkek változásáról

Fiatal és öreg gólyák egyedszám változása

